

Cesta do Bavor

Cesta do Bavor

Cestopis

BEDŘICH Z DONÍNA

EKNIZKY.SK

Cesta do Bavor by Bedřich z Donína is licensed under a
Creative Commons
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International License, except where otherwise noted.

Léta 1592 v outerý po Třech králích sedmého dne měsíce ledna z Prahy jsme vyjeli a k vobědu do Berouna přijeli. Půl míle od Berouna jest zámek znova vystavený, kterému Královský Dvůr říkají. Dále jedouc do Žebráku k večeři jsme přijeli; nad městem na vysokém vrchu jest zámek Točník. Osmého dne měsíce ledna na cestě zámek Zbirov jsme viděli, a tři míle skrze lesy ujevše, v Rokycanech obědvali, na noc do Plzně jsme přijeli. Plzeň město domy má pěkně vystavené, zvláště na rynku. Farní velký kostel vprostřed rynku jest, u něho věže vysoká, kamenná. To město před lety Žižka oblehl a od něho jest odehnán. Z toho největší chválu Plzenští mají, že od toho času, jak sou Čechové víru křesťanskou přijali, vždycky stálí u víře svaté katolické římské obecné zůstali a až posavad zůstávají. Devátého ledna jsme na pravé ruce klášter Chotěšov nechali a v Týně Horšovském jsme obědvali, při kterémž zámek velký jest, a ještě ten den jsme mezi Chody do Klenče, vsi pod českými horami, k večeři přijeli. Desátého ledna skrze české hory, které Českou zemi od Bavorské dělí, a skrze hustý les, který

asi na půl druhé míle dlouhý jest, též skrze Waldmunich, město v Bavořích, jsme jeli a tu se Německá země a Pfalc hořejší začíná.

Pfalc krajina jest díl, jak někteří chtějí, Bavorské země, a od hor Českých až k městu Řeznu se vztahuje. Města nevelké má, širokým kamením místo cihel domy přikryté. A ten den desátého ledna v Recu jsme obědvali a na noc do Nankirchu přijeli. Jedenáctého dne ledna skrze Pruk a skrze druhé město Nittenau jsme jeli a do města říšského Regenspurku, kterému Čechové Řezno říkají, přijeli. To město v Bavořích leží.

BAVORSKÁ ZEMĚ, Bavaria neb Boiaria, od lidu Bojarův tak jmenovaná, k vejchodu Rakousy a Českou zemi, k poledni Tyrol, k západu Švábskou zemi, k půlnoci Frankonii krajinu má; jest krajina veselá, povětrí zdravého, víno tam neroste, a jestli kde roste, velmi kyselé bývá a proto se odjinud, z Rejnu, Nekarů, z Frankonie, z Rakous vozí. Pro nedostatek vína dobré pivo ječné vaří. Svinskýho dobytka velmi mnoho chová a žaludmi a planými jablkami krmí a mimo svou potřebu (tak jako Uherská země volův, tak tato sviní) do jiných krajin veliké množství posílá a velký užitek z nich každoročně bere. Kovy některé má, nejvíce mosazi, mědi a železa, odkudž mnoho železa do jiných zemí posílá. Krámů a řemeslníků, kteří

zbraně dělají, mnoho jest a všelijaká braň se vši Europě odtud dodává. Huti sklenne také se nacházejí. Řeky tyto skrze Bavorsy tekou: předně Dunaj a do něho Lech, Iser, Naba, Vils, Inn a jiné mnohé řeky vcházejí. Jezera jsou tato: Ammor, Wirm, Chemm aliter Tachem, v kterých hojnost ryb všelijakých jest.

Dělí se Bavorská země na hořejší a dolejší. Hořejší má mnoho velkých lesů, v kterých mnoho zvěři, vepřův, medvědův též vysoké zvěři jest, které žádný stříleti bez dovolení knížetciho nesmí. Na ovotce jest velmi ourodná, na obilé ne tak. Náleží ta krajina knížeti bavorskému, který z rodu pfalckrabat z Rejnu jest a v Mnichově svou residencí má. Města jsou tato níže psaná: Mnichov, knížetcí stolice, Ingolštat, Landsšperk, Wasserburg, Burghausen, Reichenhal, Braunau, Schonga, Deckendorf, Kelheim, Wertheim, Rhein, Friedberg, Traunstein, Aich, Otting, Pfaffenhoven, Erding, Mossburg, Furt, Dietfurt, Wending, Neuštat, Abenšperg, Schrobenhaus a Freising, město biskupské. Dolejší Bavorská země jest mnohem ourodnější, též i víno tam roste. Města tato má: Řezno, město říšské, knížete bavorskýho jsou: Landshuet, Dilgenfing, Osterhoven, Vilshoven, Scherding, Landav, Branenau a biskupské město Pasov při Dunaji ležící. Ta města

v hořejších i dolejších Bavořích jsou pěkná, znova stavená, domy kamenné pod štíty, střechy všechny cihelný, ulice široké a čistotné, netrám, aby která krajina v Němcích byla, aby tak mnoho a tak pěkných měst v ní bylo. Kostelů v Bavořích velmi mnoho jest, každá skůro ves svůj kostel pěkný s vysokou věží má. Obyvatelé na zboží knížete bavorského všecko katoličtí jsou, žádný kacír za měšťana se netrpí.

Řezno, Ratisbona neb Reginoburgum jmenované, vedle Dunaje leží, jest město říšské, velké, starodávní, takže skůro žádnému městu říšskému v starosti napřed nedá. Hluboké a široké příkopy má, zdi dvojnásobní, jedny vyšší než druhé a na nich věží mnoho s červenými cihelnými střechami, domy v městě čisté, velké, po starodávní stavené, ulice ouzké, ryneků několik a věží velmi mnoho. Rathaus pěkný jest, tolikéž i tanchauz, kde tance bývají. Dům biskupský, v kterýmž císařové na sněmu bydlejí, nákladně vystavený jest. Kostelů v městě mnoho jest, jakož kostel hlavní biskupský svatého Petra, velký a slavný, od kamene štukového, klášter svatého Emerána od Arnolfa císaře vystavený, jest bohatý, který tam tělo svatého Dyonisia Areopagitae přenesl; u kostela vysoká věže nedávno od opata téhož kláštera vystavená jest. V tom klášteře jsme

mnoho obrazův od stříbra a zlata viděli a mezi jinými věcmi jeden nový zákon zlatými literami psaný, kteroužto knihu císař Arnolf tomu klášteru daroval; jest zlatým plechem ozdobená, perlami a rozličným drahým kamením vykládaná a krumplovaná, vprostřed jest velký modrý kámen zafír, třicet tisíc šacován jest, a rozprávějí, že by ta kniha za království státi jměla. Jest tam truhlice nebo hrob po jedné straně s stříbrnými pěknými obrazy ozdobený, tam těla svatého Emerána, svatého Dyonisia Areopagitae a svatého Wolfganga se chovají. Viděli jsme také tam trn z koruny Pána Krista, ještě krvavý, vlasy panny Marie a svatého Jana Křtitele, kus kříže Krista Pána, berlu, korunu, vornát svatého Wolfganga a jiných mnoho reliquií. Ten klášter okolo třicítí tisíc důchodů má. Dunaj vedle města teče a přes Dunaj most kamenný dlouhý a velmi pevný jest; voblouků čtrnáct má. Praví, že v Německé zemi Pražský most nejdelší, Drážďanský nejpěknější a Řezenský nejpevnější bejti má. Z každé strany toho mostu jest věže. V tom městě Karel Pátý, císař, obecní řísský sněm držal léta 15[48] a Rudolf Druhý, nynější císař, léta 1594. Dvanáctého dne ledna jsme z Řezna vyjeli a do Aberšperku města na noc přijeli, v pondělí v Novém Městě jsme obědvali; jest město pěkné, nové čtverhranné, na vršku vystavené. Po obědě

skrz městečko Foburg jsme jeli, kdež také zámek jest, a na noc do Ingolštat u přijeli.

Ingolštat, město při Dunaji, v pěkné a veselé rovině leží, povětrí velmi zdravé má, takže nečasto tam mor bývá, k poledni veliká rovina, k půlnoci zahrady a louky se spatřují. Jest město velmi pevné, jako které v Německé zemi může býti, a velmi dobře zdmi, baštami, věžemi, valy, náspy, příkopy, vodou, zdvihacími mosty a summou všelijakou municí a vojenskými nástroji proti nepříteli zpevněné a opatřené. Když se nejprv do města vjíždí, jest příkop hluboký, za tím příkopem jsou teprva zdi městské a na zdi velmi mnoho věží vysokých okrouhlých, z nichžto v času obležení velkou škodu nepřátelům učiniti mohou. Bašty také veliké a pevné okolo města v místech příhodných u prvních příkopů jsou; brány do města jsou čtyry, první brána Zámecká, kterou do města jedouc, přes tři zdvihací mosty a dvanáct bran neb zavření jíti musí; a od té brány k druhé bráně svatého Adriána na zdech městských jest věží svrchu dotčených vysokých dvadceť sedm; ta brána svatého Adriána jest nejpevnější, velmi se točí, jeden toliko zdvihací most a šestero zavření neb bran má a věží na zdech až k bráně Svatého kříže devatenáct. Třetí brána Svatého kříže se jmenuje, dva mosty má a čtvero zavření, a až k

poslední bráně Dunajské nachází se věží dvaceti dvě, a tak jich všech v počtu jest šedesáte osm. Čtvrtá brána Dunajská při Dunaji, a přes něj jest dřevěný most. Město jest pěkně vystavené a čistotné a domy pěkné pod štíty má. Ulice široké sou, obzvláště pak jedna, Weinmarkt jmenovaná, která v městě nejpěknější jest, v té se každého týhodne rejnské a nekarské víno v sudích prodává. A téhož vína . . . [Chybí 12 řádků rukopisu.]

Mají také tam jezoviti pěkný kostel znova vystavený a kolej velmi pěknou; mnichův řádu svatého Františka také tam velký kostel a klášter jest. Akademia ingolštatská vznešená a slavná jest, v ní se obojí právo, světské i duchovní, theologie, filosofie, medicina neb lékařství čte. Rektor akademie se každého půl léta vyvoluje, někdy některý doktor, někdy také někdo z knížat, hrabat a z pánův, kteří se tam učí. Hrabata, páni a jiní študenti na velkou noc, na Boží narození, na Svatého ducha, na den Nanebevzetí Panny Marie, a na Vše svaté rektora z jeho domu až do kostela provázejí a zase domů doprovázejí. Rektor v prostřed dvou hrabat jde a v ty dny, když ho provázejí, hrabatům, pánům a doktorům kolací od cukru a malvazí dává. Habit rektora ingolštatskýho a profesorův tuto vymalován máš . . . [Chybí 12 řádků rukopisu.]

Kanclíř akademie jest biskup aistanský, který v Ingolštatu svého místokanclíře má. Studentův tam mnoho jest rozličných národů: Vlachů, Němcův, Francouzův, Polákův, Čechův, kteří velkou svobodu mají. Arcikníže Ferdinand Štýrský a knížata bavorská, též i markrabě badenský tehdáž se tam učili. Ta akademie od vídeňské léta 1410 začátek vzala a kníže bavorský Ludvík a papež Pius Druhý mnohými svobodami a privilegii ozdobili. Zámek v jednom rohu města vedle Dunaje velký a pevný jest. Léta 1592 dvacátého pátého dne měsíce máje z Ingolštatu jsme vyjeli, skrze Pfoffenhof město a Hohenkammer městečko . . . [Chybí list.]

[Mnichov.] Michaelis Archangeli kolej vedle kostela velmi veliká a nákladná, takže se jí podobné nikdež nenachází, takže pro její velikost a množství komor a uliček snadně v ní zablouditi se může, a krátce mluvě jest právě knížetčí stavení. Zámek knížetčí v Mnichově jest slavný, slavného knížete hodná residencí, a ať o starým stavení mlčím, kde předešli knížata bavorská a kníže starý Vilém bydlel, o novém stavení knížete nynějšího Maximiliána krátce nětco oznámím. Předně se vchází do čtverhranného placu čtyřmi kamennými štoky obmezeného, za tím jest jiný plac figurae ovalis, prodloužené okrouhlosti, též pěkným stavením obmezený. Vnitř sou pokoje nákladné,

bílým a červeným mramorem dlážděné, paláce nákladně ozdobené pěkným malováním, mramorem a zlatem, jiné pokoje právě knížetcí všecky mramorem a zlatem ozdobené. V tom paláci jest jedno obzvláštní místo na způsob paláce klenutý, pěkným malováním, obzvláštně konterfekty měst bavorských, knížeti náležejících, ozdobený, v kterémž paláci vůkol při stěně jsou obrazy mramorové starých císařův římských a jiných mnoho drahých kusů a antiqitetů od mramoru v témž paláci mnoho jest nadmíru drahých a nákladných, odkudž se ten pokoj antiquarium jmenuje. Stůl drahým kamením vysazovaný, který mnoho tisíc stojí, v témž pokoji též se spatřuje; též jinde bibliotheka čtyrydceti tisíc kněh, rozličnými jazyky psaných. Tu také nedaleko jest zahrada kořenná nevelká, v ní pěkná laura, a velmi řemeslně a mistrovsky udělaná, tu se vidí rozliční ptáci, zvířata, byliny, kvítí a jiné věci z korálů, matek perlových, z skořepin rozličných barev od přirození, takže každé zvíře, pták a bylina má svou přirozenou barvu. Jest se nač podívati, zvláště když vodu pustí. Zahrádka jest maličkými kaménky dlážděná a vedle zdi štípký pomorančové a fíkové do nádob vsazené, a vedle každého štípku voda jako nějaká malička studnička jest; v prostředku zahrady kvítí do

záhrobců kamenných usazené jsou, jedny záhrobce vyšší než druhé. Na té zdi zahrady obrazy kamenné, mramorové stojí. Trochu dále jest jiná zahrádka, v ní množství pomerančového a limonného jest a při zdi štěpy citrýnové tolikéž po zdi rozložené a k ní přivazované. Jsou tam také dvě přepěkné sádky, kamením dlážděné, v kterých se rozličné a vzáctné ryby, pstruzi, lososi a jiné nejlepší chovají a se metáním patřícím velikou libost a kratochvíl činí. Vokolo těch sádek sou římsy a sloupky, a na každém rohu, též v prostředku, lvi a pacholátka a jiné obrazy a statue měděné, pozlacené, které hojnost čerstvé vody z sebe vydávají.

Jest tu blízko dům z drátu, v němž rozličné ptáky chovají, kunstkomor, kde se divné věci řídké a mistrné chovají, nebo kníže, co nejdivnějšího a nejmistrnějšího dostati může, to do kunstkomor vložiti dá. Věděti se má, že jest stavení čtverhranaté, jako nějaký dům po čtyřech stranách stavený a v prostředku plac, a v tom domu se vůkol a vůkol choditi může, neb nikdež přezdíno není, a po každé straně jsou dlouhé stoly, po dvou vedle sebe, a na nich jsou rozličné divné a mistrné věci přirozené, též také řemeslně a mistrovsky udělané, od zlata a drahého kamení rozličných a nevidaných věcí. Viděl jsem také slonovou kůži, vycpanou

slamou, tak jako by živý byl; kůži drakovou o sedmi hlavách také vycpanou, Ingolštat z dřeva vyřezaný, velmi mistrně a řemeslně, takže všechny domy, ulice, věže, bašty, příkopy, zdi, kostely se viděti mohou, jak jest jeden dům větší, vyšší, širší než druhý, tak se tu také spatřuje; tolikéž i Landshut město a jiné zámky jsme tam viděli. Obrazy císařů, králů, knížat od nejlepších malířův vlastně vymalované; hadí kůže velké asi na tři lokte vzdýli, hlavu jakéhos černého zvířete, divné rohy zvířat, rozličné kamení, divné, nevidané, mistrné věci jsme tam viděli, též také i stůl vokrouhlý z drahého kamenu, z kalcedonů, jaspisů, akšteinů a jiných. Item rozličné historie a fabule z křišťálů, z korálů, z stříbra a jiných podobných věcí draze připravené, takže k víře nepodobné jest. A pěknost a mistrovství těch věcí vymluviti, kdo by na všechny chtěl pilně patřiti, tomu by tejden nevystačil. U zámku jest zahrada knížetcí neb vobora, tam jest pěkná laura a lusthaus a množství zvěři, takže v soumrak jich velký stádo sto víc míň až k samým zámeckým voknům přicházejí. V starým zámku se ústavně lvi, leopardi, rysi, medvědi a jiná zvířata chovají. V tom městě má kníže bavorský Ferdinand palác neb dům, kde bydlí; před domem stojí pěkná laura a nejvejše jest pěkný, velký, mosazný obraz mužský na koni a čtyry obrazy měděné, které čtyry

elementa neb čtyry živly vyznamenávají. Nedaleko odtud jest rynek pěkný, kdežto se obilí, sůl a víno odjinud přivezené prodává.

Ve čtvrtek den slavné památky Božího těla z jednoho domu jsme se na slavnou procesí dívali, o kteréž, poněvadž jí rovné není, ani od kterého nejmocnějšího a nejbohatějšího v světě potentáta těchto let k této podobna a držána kdy byla, nětco v krátkosti pořádně od počátku až do konce oznámím.

Pořádek celý procesí, kterážto v knížetcím městě Mnichově léta 1592 na den Božího těla držána byla. Nejprve šli dva z rady s pozlacenými hůlkami, za nimi devět rejtharů jelo v černé a žluté barvě, čtyři trubači v takové barvě, purkmistr na koni, kteréhožto šest drabantů provázelo; tři heroldi, jeden z nich monstranci ozdobně vymalovanou nesl; velký obr s hůlkou na jedné hoře seděl, kterýžto jako předchůdce té procesí jest byl; několik set těch, kteří svíce nesli, v bílém oblečení s červenými pintami přepásaní, a každý na hlavě věnec měl.

Figury z Starého zákona:

1. Rybáři: Stvoření nebe a země; velké tři koule byly, na jedné vymalován svět, na druhé nebe, na třetí moře a vedle nich čtyry

- větrové. Tu figuru rybáři měli, nebo každé řemeslo svůj praporec a figuru jmělo.
2. Bečváři: Adama a Evu, kteří pro zapověděné ovotce z ráje vyhnáni jsou.
  3. Plavci: Kterak Abel od bratra svého Kaina pro Boží službu zamordován jest.
  4. Truhláři: Archa Noe, v kteréžto všeliká hovada a lidé před potopou zachováni jsou.
  5. Zedníci: Obět Melchisedechova, kterak jest chléb a víno obětoval.
  6. Soustružníci: Abraham s třemi anjelími, kterýžto viděl tři muže a jen jednomu se klaněl.
  7. Kteří ovotce prodávají: Loth s svými dvěma dcerami, jakým způsobem jsou od sodomské zkázy vysvobozeni.
  8. Tesaři: Kterak Abraham svého nejmilejšího a jedinkého syna Izáka, když ho Pán Bůh zkušoval, chtěl zabíti a obětovati.
  9. Jehláři: Izák a Rebeka, totižto kterak Rebeka Jakoba nastrojila, aby požehnání otce svého Izáka před svým starším bratrem dostal.
  10. Koláři: Jakob a anjeli na řebříku, kterak jsou dolů sstupovali.
  11. Kteří obilé prodávají: Josef v Egyptu, kterak, když velký hlad v zemi Kananejský

byl, Jakob skrze pomoc a přímluvu syna svého Josefa s mnohými osobami do Egypta přišel a od Faraona dobře chován byl.

12. Rukavičníci: Trpělivý Job, kterýžto skrze obzvláštní Boží dopuštění plný vředů učiněn jest.
13. Konváři a hrnčíři: Pán Bůh okázal se Mojžíšovi v ohnivém sloupu.
14. Lazebníci: Metla Mojžíšova obrácena v hada, takže Mojžíš utekl a tou mnoho znamení jest učinil.
15. Kloboučníci: Velikonoční beránek, kteréhožto lid izdrahelský s hlavou, s nohama i s střevama snísti musel.
16. Jircháři: Anjela s ohnivým sloupem, kterýžto lidu izdrahelskému noc osvětlil a ležení předšel.
17. Řezníci: Mojžíš u Červeného moře, skrze kteréžto syni izdrahelský s suchými nohama přešli, ale faraonovi vůdcové, kteřížto je honili, se potopili; v faraonovu vojsku bylo osob devadesát ve zbroji po pohansku připravený a za nimi farao na voze jel, vůz pozlacený byl a v něm čtyři koně.
18. Koželuzi: Mojžíš pere skálu, kterážto vydala vodu, když lid izdrahelský proti němu reptal.

19. Kováři a platnýři: Jak Pán Bůh na hoře Sinai desatero přikázání Mojžíšovi dal.
20. Tele v Orebu, okolo kterého lid izdrahelský tancoval.
21. Kuchaři: Hrozen vína na sochoru nesou, když je Mojžíš do země zaslíbené vyslal, aby zvěděli, zdali by ta země ourodná byla.
22. Ševci: Metla Aronova, která toliko pokolení Levi kvetla.
23. Mandlíři: Had pověšen na kříži na poušti.
24. Solnáři: Archa Boží, před kteroužto za sedm dní sedm kněží s sedmi trubami sedmkrát město Jericho obcházeli.
25. Barvíři: Jefte, kterak své dceři hlavu stal, kteréžto prvé odpuštění dal, aby hory a valy přešla a svý panenství s svými příbuznými oplakala.
26. Sedláři a uzdáři: David zabil Goliáše obra, hejtman vojska filistínského na voze jel a v voze čtyry koně měl.
27. Kotláři: Kterak anjel boží proroka Eliáše na poušti krmil.
28. Řešetáři: Prorok Jonáš, kterýžto od velryba pohlcen a třetí den zase na břeh vyvržen byl jest. Nejprvé velká loď byla, jako na moři užívají, z kterýžto Jonáše do moře uvrhli, potom velký velryb, který Jonáše pozřel, za

ním Ninivečtí oblečeni v kápích pytlových, jak jsou pokání činili.

29. Pasíři: Judita s hlavou Holofernovou, kterážto, když do nepřátelského ležení přišla, Holofernovi, kterýžto vínem obtížen byl, hlavu stala. **Figury z Nového zákona:**
30. Kněhvazači: Císař Oktavianus Augustus, za kteréhožto Pán Kristus se naroditi ráčil. Nejprve jelo šest rejtharův v zlatohlavových dekách, za nimi slon z plátna připravený a císař Oktavianus Augustus na voze vítězitedlném a v voze šest bílých koní bylo.
31. Mlynáři: Zasnoubení Josefa a Panny Marie.
32. Hokynáři: Pozdravení anjelské totižto: Kterak anjel Gabriel od Boha poslán zvěstoval Panně Marii, že počne v svém životě a porodí syna, který nazván bude Jesus.
33. Kteří kuše a luky dělají: Navštívení Panny Marie.
34. Postřihači: Narození Krista Pána.
35. Kožebarviři: Obřezání Pána Krista, které se osmého dne po jeho narození stalo.
36. Kožešníci: Svaté tři krále, jak Pánu Kristu zlato, kadidlo a mirrhu obětovali, každý král s svým dvorem v jinačejší barvě byl.
37. Kteří obilé měří: Obětování Krista Pána,

- kterak Simeon do chrámu přišel a Krista Pána na svá ramena vzal.
38. Provozníci: Kterak Panna Maria s Pánem Kristem do Egypta před tyranstvím Herodesovým ušla.
  39. Nožíři: Kterak Herodes nemluvnátka zamordovati dal.
  40. Školní mistři: Kterak Pán Kristus vprostřed doktorů v chrámě seděl, je slyšel, jim odpovídal.
  41. Stuhaři: Kterak Pán Kristus čtyrydceti dní a nocí na poušti se postil a od nepřítele pokušen byl.
  42. N. řemeslo: Svatba v Káni Galilejské, na kteréžto Kristus Pán z vody víno učinil.
  43. Krejčí: Svatého Jana stětí, kterýžto Herodesa trestal, že ženu svému bratru vzal a sobě ji pojal.
  44. Kramáři: Samaritánka u studnice, která s Pánem Kristem mluvila.
  45. Kteří lucerny dělají: Lazar z mrtvých vzkříšen, kterýžto již čtyry dny v hrobě ležel.
  46. Pivovarníci: Kterak Pán Kristus do Jerusalema vjel a s velikou radostí lidu izdrahelského přijat jest.

47. Kteří pytle dělají: Kterak Pán Kristus z chrámu prodavače vyháněl.
48. Hospodáři: Poslední večeře, na kterýžto náš milý Spasitel P. Ježíš Kristus nejsvětější svátost oltářní ustanoviti ráčil.
49. Kárníci: Hora Olivetská, na kterýžto Pán Kristus se modliti a krví potiti ráčil, od Jidáše políbení vzal a od židů jat jest.
50. Vostružníci: Bičování Pána Krista, kterak pro velký křik židovský s poručením Piláta bičován jest.
51. Zámečníci, ručnickáři a hodináři: Korunování Krista Pána, kterak jest posměšně s trnovou korunou korunován a třetí místo sceptrum do rukou mu dána jest.
52. N. řemeslo: Kterak Pilát Krista Pána bídně ubičovaného židům vyvedl a oni ho ukřižovati kázali.
53. Soukeníci: Ortel Piláta, kterak pravil: „Nevinný sem já smrti tohoto“, a židé křičí: „Krev jeho na nás i na naše děti.“
54. Tkadlci: Kterak Pán Kristus kříž nese a ukřižování Pána Krista mezi dvěma lotry, kterak hrob Pána Krista ostríhají a tři Marie k hrobu jdou.
55. Sklenáři, malíři, kameníci: Z mrtvých vstání Pána Krista, kterak Pán Kristus Spasitel

náš, když na kříži umřel a pohřben jest, třetího dne zase z vlastní své moci slavně z mrtvých vstáti, Adama, Evu i jiné svaté otce z pekla vyvésti ráčil.

56. Písaři a prokurátoři: Vstoupení na nebe Krista Pána.
57. Pekaři: Letnice, na kterýchžto den Duch svatý na apoštoly seslán jest.
58. Kteří v omastku handlují : Jak svatého Štěpána židé ukamenovali.
59. Jeho Milost knížecí této figury patronem byl: Svatý Jiří rytíř, kterak jest draka přemohl a zabil, a skrze to celou krajinu z bídy a z nebezpečství vysvobodil. Svatý Jiří byl v celé zbroji přistrojený, kůň v zlatohlavovém deku a měl s sebou padesáte rytířů na koních v bílé barvě a měli červené kříže po straně a v rukouch praporce, za nimi svatá Markéta, jak toho draka vedla.
60. Pernikáři: Svatá Voršila s svým tovaryšstvem na lodi, jak se přes moře dali, do Říma se přibrali a mnoho svatých míst ohledali.
61. Zlatníci: Poslední soud, kterak syn člověka přijde v oblacích; a okolo něho mnoho anjelů, s velkou mocí a důstojenstvím souditi bude živé i mrtvé.

62. Bratrstva neb tovaryštva v svém pořádku následovali: Blahoslavená Panna Maria v slunci a v oblacích a okolo ní mnoho anjelů.
- I. Bratrstvo všech věřících dušiček, v hřebíčkových kápích.
  - II. Panny Marie Zvěstování bratrstvo, v černých kápích.
  - III. Panny Marie arcibratrstvo z starého Ottingu, v fialové barvy kápích.
  - IV. Svatého Mikuláše z Toledu a svatého Šebestiána bratrstvo v tělních kápích.
  - V. Svatého Jiří bratrstvo, v kterýmžto knížetci dvořané v bílých kápích s červenými křížemi byli.

Po nich šlo kněžstvo:

Mniši řádu svatého Františka s svým křížem. Mniši řádu svatého Augustina v svém pořádku. Kněží, kteří přináleželi k bratrstvu svatého Jiří ode dvora knížetciho. Kněžstvo od Panny Marie s kanovníky téhož kostela; s nimi také šlo kněžstvo z fary svatého Petra v svém pořádku. Za nimi šli prelátové. Po nich opatové v korunách a v jiném opatském oděvu. Trubači knížetci. Instrumentisté. Kantoři knížetci. Anjelé nesli kříž, řebřík, kopí, houbu, biče, metly, sloup a jiné

věci. Jiní anjelé s cimbálky po obou stranách. Diaconus a subdiaconus před velebnou svátostí.

Velebná svátost v drahé monstranci nesena byla pod nákladnými nebesami, kterýžto nebesa ven z kostela až do jedné brány nesli knížetci komorníci, odtud zase až do kostela mladí patricii. Kněze, který velebnou svátost nesl, vedli dvorského soudu president a nejstarší purkmistr. Za nimi šel kníže Ferdinand s proboštem elvanským, knížetem říšským, za ním arcikníže Ferdinand, arciknížete Karla syn, s Maximiliánem, synem knížete bavorského Viléma. Po nich kníže Albrecht, druhý syn knížetci, s markrabětem badenským, a okolo nich drabanti, za těmi nejpřednějšími rady ouředníci a dvořané s rozsvícenými fakulemi. Potom knížecí drabanti na koních; za nimi jeden z rady na koni; po něm sto mužův zbrojných; za nimi obecní lid.

V ulicích pak stálo, aby se lid netlačil a pro větší bezpečnost, po obou stranách osmnácte set mužův zbrojných. Před čtyřmi přednějšími branami, před každou, stálo jedno velké dělo a sto jiných nevelkých děl, kterým háky říkají, kterýžto dělo velký a jiné menší všecky po každém evangelium vystřelily. Ven z města, dokud ta procesí trvala, někteří rejthaři byli, aby místo tím bezpečnější bylo. Když pak s procesí ven z města vyšli, oni

napřed do města vjeli, na rynku se spořádali a tam zůstali; dokud by velebná svátost zase do kostela vnesena nebyla.

V tý procesí každé řemeslo svou figuru a praporec jmělo, jako nahoře napsáno jest, ty pak figury byly připraveny na skále, na zemi, na vodě, jak toho potřeba ukazovala, a místo té skály, zemi, vody bylo plátno malované, jako by skála země neb voda byla a vespod pod plátnem byli lidé, kteří tu figuru táhli neb nesli, jako by sama od sebe šla; bylo také v té procesí mnoho měst a kostelů, který také lidé pod plátnem nesli. Každá figura byla s velikou pilností připravena. Pro lepší vyrozumění tuto jednu figuru dal sem vymalovati. Někteří také sami od sebe šli, jako Judit, David, Goliáš a jiní. A jiní pak na koních jeli jako Farao s svým vojskem a svatý Jiří s svým tovaryštvem. Šaty, který osoby v těch figurách měly, od tykyty, tupltykyty byly, damašku, karmazínu, též i zlatohlavu rozličných barev byly. Osob v té procesí sedm tisíc čtyry sta a šedesáte se nacházelo.

Lidu mnoho z Augšpurku, z Ingolštatu i odjinud z jiných měst přijelo na tu procesí, všecky hospody plné byly, takže se sotva směstknati mohli, neb bez toho velmi lidné město jest, takže osmnácte tisíc hospodářův v sobě má. Mnoho by se mohlo o té procesí praviti, já o její pěknosti vypraviti nemohu,

toliko toto jsem krátce napsal; to jistá věc jest, že ve všem světě pěknější se nenalézá.

V pátek po Božím těle jsme z Mnichova vyjeli a v Tachen obědvali. Tachen zámek a městečko na velkém vrchu tři míle od Mnichova, náleží knížeti bavorskému, Zámek velký, nový po všech čtyrech stranách stavený jest, vprostředku plac, pokojů mnoho a u zámku velmi pěkná zahrada jest; a ten den jsme do Pfaffenheim, v sobotu do Ingolštatu přijeli.

Osmnáctého dne měsíce července léta 1592 jsme z Ingolštatu po Dunaji vyjeli, a okolo poledne v Kelheimu se zastavili a k večeri do Řezna přijeli, z Řezna sme vyjeli a do Landshutu přijeli.

Landshut, město od Ludvíka, knížete bavorského, léta 1208 založeno, vedle řeky Izery v Bavořích leží, díl jeho na rovině a nětco při vršku jest vystaveno. Po Mnichově jest na panství knížete bavorského nejpřednější a nejpěknější; předměstí velké a pěkné má, jako mnohé město. Z druhé strany řeky Izery jest tam jedna ulice velmi dlouhá, od jedné brány až do druhé, a široká tak, že mohou nejméně osm vozů vedle sebe jeti; domy z obouch stran vysoké a pěkně vystavené; ta ulice, jako i jiné všecky, jest s malým, jednostejným kamením dlážděná, v ní velký farní kostel svatého Martina jest a věže u kostela cihelná, velmi vysoká, praví,

že v Německé zemi vyšší není, 550 stupňův má, pod střechou jest pavlač a nad tou pavlačí pozlacené makovice, na svrchu té věže kříž pozlacený s pozlacenými makovicemi; vprostřed té ulice dům knížetcí čtverhraný, velmi pěkný. Jedna polovice německým, druhá polovice vlaským způsobem jest stavená, v prostředku plac jest; všecken ten dům jest barvami, zlatem, mramorem a klenutí vlaským dílem z vápna mistrovsky zdobené. Jest ještě jedna pěkná a široká ulice, k této podobná, na ní se víno prodává.

Zámek na velkém vrchu leží a nahoru se po stupních chodí, jest velký, takže tam může kníže se vším svým dvorem bydleti, okolo zdi jsou. U zámku jest nevelká zahrada s malými kamínky červenými a bílými dlážděná z té zahrady do druhé se jde, a tam jsou některé stromy fíkové, vedle té třetí zahrádka jest a v ní stromův fíkových a pomorančových okolo třidceti a pěkný lusthaus, v čtvrté zahradě mnoho rozličných kvítí jest v nádobách a tam ptáci rozliční. Za zámkem několik zahrad jest, v jedné se bažanti chovají rozličných barev: bílých, červených, strakatých; viděli sme také druhou zahradu kde králíčky chovají, jest jich tam velmi mnoho, v třetí zahradě se zvěř chová. Za městem také jedna zahrada a v ní mnoho zahřádek kořených, které ploty půl druhého lokte zvejši

z červených jahod obmezené sou, tam také jest mnoho lusthausů z těch jahůdek a jeden labyrint jako nějaký dům a v něm mnoho ulic, jedna do druhé vede, takže nesnadně z něho bez vůdce se vyjítí ven může. 25. dne měsíce července v sobotu den svatého Jakuba jsme z Landshutu vyjeli a k večeri do Ingolštatu přijeli.

Léta 1593 měsíce máje jsme z Ingolštatu ráno vyjeli a do Neuburku města přijeli. Leží na vrchu vedle Dunaje, přes který jsou dva dřevěný mosty, jeden z nich přikrytý jest. Město nevelké jest, zámek pěkný z čtverhranatého kamene, který velkou apparencí má a jednomu falckraběti z Rejnu náleží. Ten den jsme zase do Ingolštatu se navrátili. Téhož léta 1593 pátého dne měsíce září z Ingolštatu sme vyjeli a do Aichštatu přijeli; leží v krajině Frankonii.

FRANKONIE KRAJINA, ač písčitá, však dosti úrodná jest na obilí, ovotce i vína, dobytka mnoho chová. Tam také líkořice v hojnosti roste. Města přední sou: Vircpurk, Bamberk, Aichštat, město biskupské, v dolíku tři míle od Ingolštatu leží, se všech stran vrchy má. Město starodávní jest, ulice ouzké, předměstí velké má, řeka nevelká vedle města teče a na dvě strany se dělí, skrze kterou sou dva kamenný nevelký mosty; kostel biskupský, velký, u něho dvě věže, tam tělo svatého Vilibalda

leží. Druhý kostel farní jest, třetí panenský klášter jest, kde abatyše s jeptiškami bydlí, v velkém oltáři svatá Valdpurgis, dcera krále anglického Richarda a sestra Vilibolda, biskupa aichštatského, a Vunibalda opata – která někdy v tom klášteře první abatyší byla – pochovaná leží, z jejíhožto těla a zvláště z prsů olej – který, jak nám pravili, očím a šestinedělkám pomáhá – v jistém času teče; pod tělem té svaté panny mísa stříbrná postavena jest. Za městem kaplička jest a v ní hrob kamenný k podobenství tomu jerusalemskému, v kterém Pán Kristus pohřben a z kterého slavně třetího dne vstáti ráčil, což ti, kteří v Jerusalemě někdy byli a tam hrob Krista Pána viděli, svědčí. Kaplička okrouhlá jest, po starodávnu stavená, z ní se jde do jakés jeskyně neb sklípku proti vejchodu slunce, v ní jsou malé dveře, kterými se jde do jeskynky Božího hrobu nízko při zemi a jsou tak úzké, nízké a malé, že člověk tam sotva vejde, a ty dveře byly zavalené kamenem tím velkým, k kterým dveřům přišedše Marie řekly: „I kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových:“ U svatého Marka v 16. kapitole.

Na druhý den, totižto 6. dne měsíce září ráno jsme na zámek jeli; na velkém vrchu nad městem leží, velký, pěkný a připravený, knížetčí jest. Tam residencí biskupa aichatštatskýho. Ohledavše zámek jsme na koně vsedli a ten den, totiž šestého

CESTA DO BAVOR

dne září, do Ingolštatů okolo nešporů zase ve
zdraví přijeli.